

▣ Vangz Fungvanh raiz ▣ Cau Dwzfeih hoiz

Goenglah sug bya lai gvaq goengda, rox go yw lawz maj youq gizlawz, doenghduz lawz bae diuz rij lawz gwn raemx, goengda gaen Goenglah bae, baeznaengz hwnj bya cungj ndaej doxgaiq. Doxgaiq ra ndaej, yaek au okbae gai, seizhaenx, ndaw yangh caengz doeng roen, mbouj miz canghbuenq haeu mbanj sou doxgaiq, cijndaej gag au bae singz gai. Goengda caeuq Goenglah youh guhdoi byaij bae, gwed doxgaiq, roenbya byaij hoj, dingz lai seiz cungj dwg ranz caengz rongh couh haidin mbwn laepngau cij dauqma daengz ranz. Goengda ciengzseiz riu naeuz, seizhaenx bae singz ganj haw lij baeg gvaq guhhong. Mwh gangj daengz gijneix, goengda caeuq Goenglah couh lai ndoet geij amq laeuj, songde cungj riunyumyum, doenghgij ngoenz haemzhoj haenx, dauqdaej cungj gvaqbae lo. Daj gou roxsoq hainduj, gyoengqde couh noix bae con ndoeng lo. Goengda youq ranz san gyaw, roengzgaeq, ndoengj, Goenglah, de cujau dwg bae dajcae.

Baez daengz seiz dajcae, ngoenznaengz banringz gou cungj au soengq haeux bae naz. Gizsaed naz liz ranz mbouj suenq gyae, dauq ranz gwn ndaej, hoeng Goenglah mbouj ei, it dwg youq ndaw naz guhhong buenq ngoenz lo, vunz uq vaiz hix uq, haeu ranz mbouj fuengbienh; ngeih dwg vunz dauqma louz vaiz youq ndaw naz, lau vaiz buet bae gizwnq. Ndigah, lijdwg youq ndaw naz gwn haeux simsangj.

Yaek daengz seiz dajndaem, diuzmieng ndangj dauqcungz miz raemx, haenznaz gyawj mieng couh hai bakdangx, raemx mieng dwk haeu naz bae, haenznaz caeuq haenznaz hix hai bakdangx, daj gwnz coh laj, raemx itloh cimqnyinh, daengx doenghnaz raemx rimradrad. Byaij gvaq haenznaz raezrangrang bae, gou couh raen goengda caeuq Goenglah lo. Goengda cingq coih haenznaz, ginggvaq mbat seiznit ndeu, haenznaz miz baenz cumh baenz cumh go' nywj daemqdet, mbanj dieg deng vunz caeuq doi hduz caij, roxnaeuz deng non dwk, nou vat daengj cix loemqlak lo. Goengda gvak nywj bae seuqswd, caiq gvak baenz ndaek baenz naez dauqcungz bouj rim, at naet giz loemqlak. Raen gou daeuj, goengda byaij bae mieng gungj hwet swiq fwngz swiq ga, yienzhaeuh baij hab haeux byaek youq gwnz haenznaz, heuh Goenglah gvaqdaeuj gwn

公拉比外公更懂山，知道哪个地方长了什么草药，哪些动物会去哪条山溪喝水，外公跟着公拉，每次上山都有收获。找到的山货，要拿出去卖，那时候，乡里还没通公路，不会有商贩进村来收货，只能自己拿到县城卖。外公和公拉又是结伴而行，扛着货物，山路又不好走，大多时候都是天没亮就出发天落黑才回到家。外公常笑着说，那时候上县城赶集比干活还要累。说起这些的时候，外公和公拉会多喝几口酒，两个人都笑得风轻云淡，那些艰难的日子，毕竟都已远去了。自我记事起，他们都极少钻山林了，外公在家编背篋、鸡笼、簸箕，而公拉，犁田成了他的主业。

每到犁田的季节，每天中午我都要去田里送饭。其实田地离家并不算远，可以回家吃，但是公拉不肯，一是在田里干了半天活，人脏牛也脏，进家不方便；二是人回来把牛留在田里，怕牛跑到其他地方去。所以，还是在田里吃着舒心。

临近耕种，干涸的水渠重新丰沛起来，靠近水渠的田埂开了口子，渠水灌进田里，田埂与田埂之间也开了口，从上往下，渠水一路浸润，整个田地一片汪洋。沿着长长的田埂走过去，就看到外公和公拉了。外公在修补田埂，经过一个冬天，田埂上趴满一丛丛低矮的草，有些地方被人和动物踩，或是被土里的虫子、老鼠等蛀空而倾塌了。外公用锄头将草锄干净，再锄起一团团泥块将坍塌的地方重新填满、压实。看见我来，外公走进水渠弯腰冲刷手脚，然后把饭盒里的饭菜摆在田埂上，招呼公拉过来吃饭。“吁”的一声，公拉拉紧绳子，叫停埋头耕地的黑牛，黑牛抬起头来，鼻腔重重喷出白气。公拉肩膀一耸，抹去脸上绵密的汗，解开犁具后，一掌拍在牛背上，对我们喊道，来了，然后一人一牛走过来。

忙不过来时，叔同（壮音直译，意为认干亲的叔叔）也会来帮忙。叔同是公拉的儿子，按辈分，我叫他叔，因为公拉是外公的老同，因此我就叫公拉的儿子为叔同。犁田是个体力活，中途有人换手，会轻松许多。公拉犁田时眼神从不离开黑牛宽厚的背，叔同却不是这样，总是看向盘过山脚的公路。公路上不时出现一辆车，由远到近再到远，叔同的目光也跟着车子移动，由远到近再到远，车子转过一个弯，被山挡住看不见了，叔同的目光还没完全收回来。黑牛要撞上田埂了，公拉“哎哎哎”提醒，叔同才拉直绳子，“啪”地抽在牛背上，黑牛调转方向，继续大步向前。我看得出来，叔同虽然跟着公拉来了，心思却不在田地上。兰台村山多，无论朝哪个方向看都是山。我从未走出过这些山，但我的父亲走出去过。父亲说山外面很大很平，那里有修不完的公路和建不完的楼房。年初他和村里的其他叔伯扛着包袱走出去，等快到过年时才会回到村里来，田地就交给家里的老人、女人和孩子，父亲要在山外面挣钱。外公和公拉常来往，叔同和父亲的关系也很好，两人也常坐在一起喝酒，酒桌上父亲和叔同谈起山外面的那个世界。那时候巴俄屯的人已经开始零零星星出去打工了，而老山屯还没有人出去。

haeux. “Ho” sing ndeu, Goenglah rag haen diuzcag, heuh vaizndaem ngaem gyaeuj cae naz haenx dingz roengzdaeuj, vaizndaem ngiengx gyaeuj hwnjdaeuj, ndaengq caeu gaemz heiq naeknaek ndeu okdaeuj. Goenglah yung mbaq, uet hanh gwnz naj bae, gej ekvaiz le, fwngz dop laeng vaiz, caeuq dou hemq, daeuj lo, yienzhaeuh boux vunz duz vaiz byaij gvaqdaeuj.

Mwh nyaengq lai, Audoengz hix daeuj bang. Audoengz dwg daeglwg Goenglah, ciuq hotfaex, gou heuh de au, aenvih Goenglah dwg lauxdoengz goengda, ndigah gou couh heuh daeglwg Goenglah guh Audoengz. Dajcae dwg hong rengz, guh daengz buenq miz vunz lawh, couh mbouj baenzneix baeg. Mwh Goenglah dajcae da mbouj liz laeng vaizndaem gvaq, Audoengz cix mbouj baenzneix, cungj yawj coh diuzroen heux gvaq dinbya haenx. Gwnz roen ciengzseiz miz aen ci ndeu, daj gyae daengz gyawj youh bae gyae, da Audoengz hix bae gaen ci, daj gyae daengz gyawj caiq bae gyae, aen ci cienj gvaq aen gungx ndeu, deng bya lanz yawj mbouj raen lo, da Audoengz lij caengz yawj doxdaug. Vaizndaem yaek daemj haenznaz lo, Goenglah “ai ai ai” gyoeksingj, Audoengz cij rag soh diuzcag, “ba” fad deng laeng vaiz, vaizndaem cienq doxdaug, laebdaeb yamqhung byaij bae naj. Gou yawj ndaej ok, Audoengz yienznaeuz gaen Goenglah daeuj lo, sim cix mbouj youq gyang naz. Lanzdaiz Cunh bya lai, mboujlwnh coh mbiengj lawz cungj dwg bya. Gou mboujcaengz byaij ok doenghgij bya neix gvaq, hoeng daxboh gou byaij okbae gvaq. Daxboh naeuz rog bya gvangqlangh bingzbwd, gizhaenx miz gij roen coih mbouj caenh caeuq gij laeuz hwnq mbouj liux. Gyaeujbi de caeuq lungz au gizyawz ndaw mbanj raek daeh byaij okbae, caj yaek daengz cieng cij dauqranz, reihnaz couh gyau hawj bouxlaux, mehmbwk caeuq lwnyez ndaw ranz, daxboh yaek youq baihrog bya ra ngaenz. Goengda caeuq Goenglah ciengzseiz baedauq, Audoengz caeuq daxboh hix doxngamj raixcaix, song boux hix ciengzseiz doxcaez gwn laeuj, congz laeuj daxboh caeuq Audoengz gangj daengz aen seiqgyaiq baihrog bya. Seizhaenx vunz Mbanjbahngoiz gaenq hainduj lingzlingz sanqsanq okbae gai rengz lo, hoeng Mbanjlaujsanh lij caengz miz vunz okbae.